

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

AUTOR POSUZOVANÉ PRÁCE: **Martin Ulč**

NÁZEV PRÁCE: **Zrození národa. Slovanská etnogeneze v českém archeologickém myšlení**

TYP PRÁCE: **diplomová**

AUTOR POSUDKU: **PhDr. Karel Sklenář, DrSc.**

TYP POSUDKU: **oponent**

KRITÉRIA HODNOCENÍ

1. Bylo splněno zadání práce? **výborně**
2. Využití dostupných informací k tématu: **velmi dobře**
3. Formální aspekty práce (rozsah, gramatika, úprava): **velmi dobře**
4. Strukturování práce: **výborně**
5. Užívání odborné terminologie a stylistiky: **výborně**
6. Úroveň analýzy a syntézy dat, výběr a použití vhodných metod: **výborně**
7. Byly vyčerpány hlavní problémy tématu? **výborně**
8. Zaujal student vlastní stanovisko a jak je argumentačně podpořil? **velmi dobře**

Návrh výsledné klasifikace: výborně

Stručné zdůvodnění celkového hodnocení: Obsah zadání byl zcela vyčerpán, i když v jistém rozporu s názvem práce je její těžiště spíše v německém aspektu diskusí, což se ale dá zdůvodnit. Rozhodně je užitečné, že vznikla práce v kategorii dnes spíše neobvyklé a zanedbávané, ačkoli právě takové shrnutí může přivést k zamyšlení nad názory zdánlivě samozřejmými. Autor prokázal celkem dobrý přehled po literatuře (jisté mezery spíše v české než v německé), schopnost soustředění na podstatné věci a udržení osy výkladu; struktura byla víceméně dána logikou chronologického přístupu, poněkud postrádám určitější a obsažnější závěr a zhodnocení výsledků podniknuté práce (pokud jím není zjištění, že kossinnovské paradigma je v dnešní archeologii živější, než by se zdálo z dlouhé tradice

Katedra archeologie, Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni

kritického přístupu k němu). Ponecháme-li stranou některé věcné a formální nedostatky (zejména pravidelné chyby ve jménech českých badatelů), které v zásadě nesnižují kvalitu textu, lze říci, že práce plně vyhovuje nárokům na diplomovou práci kladeným.

DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY K OBHAJOBĚ (nepovinné):

DATUM: 25. 5. 2015

PODPIS:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. Hruš', written in a cursive style.

Připomínky k diplomové práci

Martin Ulč:

Zrození národa. Slovanská etnogeneze v českém archeologickém myšlení (1860-1920)

(spíše pro informaci a pro potřebu autora než jako součást posudku)

Faktografické a interpretační:

(1) pomíjet Kollára a Šemberu jako marginální není správné: Kollár skutečně byl fantasta nebráný vážně ani vzdělanými současníky, ale Šembera měl ve své době znatelný vliv na část autorů – jistě větší než zde v závěru předimenzovanou pozorností poctěný L. Horák;

(3) uvedeme-li, že teprve Herder rozpoutal sběratelskou a starožitnickou mánií učenců, nutno specifikovat, o který aspekt „starožitností“ v dobovém smyslu jde; Balbín byl možná excentrik v našich poměrech, ale ne v západo-, jiho- či severoevropských. (Zemědělský kolektivist: zakládal družstva?)

Nástup kranioetrie jako nástroje etnického určení nelze hledat až v 80. letech (10), ale v 50. a 60., jak se správně zmiňuje jinde (14)

(10) dva díly mají Šaf. Starož. v německém vydání, v českém jde o I. díl (II. nebyl napsán); není snad vhodné psát o Šaf. etymologických fantaziích – na rozdíl od Kollára tady šlo o dobovou úroveň vědy, ať se nám dnes zdá jakákoli.

(18) pojem rasy u nás neproniká až v 90. letech, operují s ním už antropologové od 50. let – Grégr, Kusý, v 80. letech Frič v souvislosti se svými domněle pleistocénními lebkami

(27) K Vocolovu Pravěku (předslovanská část vyšla samostatně už 1866, celé dílo znovu 1868): ruský překlad je zkrácený, Bedeutung 1869 je úplně jiný text (česky pak vyšel v Památkách); poslední citát zde má být 1868.

Vocol jistě nezaváděl metody kranioetrie, pouze ji stručně charakterisoval jako nástroj vědy a vycházel přitom z Grégra; ani ten ji nedokázal zavést svým ojedinělým pokusem průkopníka historické antropologie (1858), který je zmíněn v poznámce, ale chybí v literatuře.

(Že by kranioetrie zmizela z české archeologie až se smrtí – nearcheol. antropologa – V. Fettera 1971, je poněkud přehnané; měření lebek se objevuje, ovšem jako nutná součást antropologického popisu souborů z pohřebišť.)

(37) Bienenberk jako osvícenec prakticky nikdy jednotlivé nálezy etnicky neklasifikoval, Kalina prakticky také ne, a když, tak podle „archeologických“ kritérií (nástroje – Slovan). Označení Wendenfriedhöfe není Lischovo, ale tradiční odedávna, lidový, užívali je všichni ve východoněmeckém prostoru; němečtí autoři je uznávali za slovanské pro jejich chudou výbavu (bronzy – Germáni).

(38) Vícekrát se mluví o typologii tam kde jde pouze o morfologii; v případě Virchowa a lužických hradišť (střepů z nich) nešlo ani tak o morfologii (natož typologii) jako o stratigrafické pozorování, z něhož mechanicky vyplynulo i etnické určení – ostatně souvislost vlnice, esovitých záušnic a Slovanů byla známa už Vocolovi, jen ho v Německu celkem nikdo nečetl (totéž platí o „retrospektivní“ metodě, kterou později v sídelní archeologii užil Kossinna při etnických soudech). Odkaz na Niederle 1893, 495 není v této souvislosti relevantní.

U Niederla je totéž stanovisko v jedné větě nejprve opatrné, pak radikální.

(39) S Píčovými představami podle RKZ bych byl opatrný, a názor na slovanskost lužických pop. polí jako prvního článku slovanského vývoje teprve v době bronzové/železné není autochtonismus. Kromě toho Niederle a Píč nevedli kolem lužických p.p. velmi ostrý spor, nýbrž naopak jako v jedné z mála záležitostí měli názor na jejich slavinitu poměrně shodný.

(40) Charakteristika archeologa 19. stol. nesedí ani na 2. čtvrtinu, natož na 2. polovinu. Rýč byl hlavní už ve fázi pozitivismu 70. a 80. let.

Citáty: Možná by bylo vhodnější citovat německé autory v originále, i když je pravda, že znalost němčiny v poslední době silně upadá. Takto se objeví v překladech např. slovo „aboriginci“ (samo o sobě jazykově nesmyslný politickokorektní vynález) na místě domorodců v souvislosti se Slovany (dobře ale, že se věnuje pozornost opomíjenému Krekovi).

České texty z první poloviny 19. stol. není zvykem přepisovat s w a au, tím spíše, jde-li o text Palackého z r. 1848, kdy vzhledem k současné reformě pravopisu už tenkrát začínal být archaický.

(9) Co je ovšem zarážející – autor jako by nevěděl, že Šafaříkovy Slovanské starožitnosti nevyšly poprvé německy 1843 (jedině ty uvádí, z nich cituje a překládá, uvádí Šafaříkovy německé pojmy), nýbrž 1837 v Praze (v sešitech vycházely už od r. 1836), přestože jsou tak citovány v zadání práce! Z toho také plyne, že jejich vznik nemohl podnítit Palacký r. 1837. (Podobně cituje Palackého vždy 1848 a nezmíní se, že první díl Dějin vyšel naopak německy už 1836, v detailech odlišný, ačkoli právě v tomto kontextu by to bylo zajímavé.)

Osobní jména: Chyb v nich je více, než by bylo pro odborný text únosné, snad je lze připsat na vrub nepozornosti. Jde kupodivu především o jména česká: několikrát je Jan Hellich místo správného Bohuslava (35, 40, 41, i v bibliografii a citátech!), Josef Ladislav Červinka místo Innocenc (32), Josef Bienenberk místo Karel Josef Biener z Bienenberka (37). Vocela nepíšeme Jan Vocel, nýbrž zvykově Jan Erazim Vocel (stejně jako nepíšeme Karel Mácha nebo Karel Erben), jak se psal vždy; vůbec patvar je Jan Erasmus Wotzel – když už, tedy Johann, a Wotzel se ani v němčině nikdy nepsal, vždy Vocel.

Niederle pro roky 1890-1910 nemůže být uváděn jako „doktor“ (34), když Píč jako prof.: byl od 1891 docent, 1898 prof. (Ještě k němu: v r. 1893 rozhodně ještě největší českou archeologickou autoritou nebyl /1/)

V cizích jsou chyby méně časté, ale i tu je Louis De Mortillet místo Gabriela de M. (30), Surowiecki (12) byl Wawrzyniec, Lorenz pouze v německé literatuře (sekretář min. spravedlnosti – chybí kterého?). (28) J. M. Kemble, nikoli Kembel (3x).

Jazyk: na dnešní poměry nadprůměrný, jen pár chyb gramatických („vyjma krátkého“ /12/ - sice dnes běžná chyba, ale vyjma se pojí se 4. p.), jinak by bylo dobré sjednotit Skythy, Skyty a Skýty.

Bibliografie: ač je to u práce o dějinách archeologie (tak deklarována), je zvláštní, že z celé dosavadní české literatury o tomto námětu (ovšemže nijak početné) tu figuruje jen moje knížka z r. 1974 (jednou chybné datum), která koneckonců byla míněna spíše popularizačně (mj. nemá poznámkový aparát); když už pomineme okolnost, že r. 2000 vyšla v Akademii znovu, doplněná, bylo by přece jen lepší odkazovat třeba na jiné mé práce – u Dobrovského na studii o něm 1970, u Vocela na monografii 1981, u sporu škol Píč-Niederle na studii v pražských Praehistorikách 2013 atd.

K označením publikací v textu: některé uvedeny trochu zvláštně jako „sešit“ (např. Matiegkova Crania – to ale byly tehdy skoro všechny – brožurky, knížky), Horae ferales ani Mittheilungen anthr. Ges. Wien nejsou sborníky – prvé je monografie (nedokončená), druhé časopis.

